

Alkony a dzsungelben

Charles Fallon, egy tizenháromévesforma gyerek, hóból kézigránátot gyömszölt a markában, és várt, amíg a forgalmi lámpa fénye szabadra váltott, Mikor a nyolcas utcai busz elindult, egy hóbucka mögött foglalt állást. Húsz jardnyira lehetett tőle, amikor nekilódította a halálos terhet. Éppen az autóbusz tetején fröccsent szét. Charlie elégedetten elmosolyodott, és újabb gránátra való havat markolt fel.

Hogy az időt agyonüsse, lassacskán bandukolt a Hudson-Streeten fölfelé. Alacsonytermetű, inas, keskenyajjú, meglehetősen sápadtarcú fiúcska volt. Képzletét szabadjára engedte. A Perry sarkán egy borítékot talált, benne egymillió-kétszázharmincnyé dollárral. Elhajította a gránátot, s átvágott az úton, egy zálogház felé. Vasárnap lévén acélrács fődte az ajtót, de Charlie egy szempillantás alatt benn termett. Ott kerített magának egy zseblámpát, egy pár korcolyát, cserkésztorrt, távcsövet, hozzá egy képeskönyvet meg még csomó egyéb dolgot. Fizetéképpen otthagytott egy százezerdollárost.

A tizenkettes utcánál ismét átvágott az úttüsten. Elsétált egészen Greenwichig, s megállt a képeket nézegetni a mozi előcsarnokában. Úgy döntött, hogy Anita Louise sokkal, de sokkal szebb, mint az a gögös Norma Shearer. Megcsókolta Anita Louiset. Leültek a színésznő egymillió dolláros fürdőmedencéjének szélére, s ott ismét szájoncsókolta. Anita éppen el akarta neki mondani, hogy milyen csinos fiú is ő, amikor a jegyszedő odament hozzá, és ráförmedt: — Kifelé kölyök! Eltakarodott.

Mint hogy már meglehetősen elfáradt, lefordult a hetes utcán, és hazafelé vette útját. Commerce és Morton között betért az egyik cukrászdába, ahol esetenként vásárolni szokott. A kövér tulajdonosnő a pult fölé hajolva pihégett.

— Mennyibe kerül ez a karamella? — kérdezte Charlie.

— Két darab egy penny.

— És ezek?

— Négy egy penny.

— Hát a habcsókok?

— Penny darabja. Melyiket akarod?

— Hazaszaladok és hozok pénzt. Pár perc múlva itt leszek.

Megint átment az utcán, és nekivágott a Hudsonnak. Égett a vágytól, hogy valami édességet vehessen. Volt egy módszere, amelynek segítségével egy karamellát akár félóráig is el tudott szopogatni. Az ember a nyelvére teszi a karamellát és hagyja, hadd olvadjon. Igaz, óriási akaraterő kell hozzá, nehogy rögtön elrágja az ember, de így az édes íz tovább tart. És ily módon elkerülhető a kellemetlen fogfájás is. Lehúzta csuromvizet kesztyűit, s a tenyerébe fűjt. — Bár ne lenne vasárnap, — kívánta —. Ilyenkor köröskörül minden olyan, mint a temető, mivel a gyárak mind be vannak zárva...

A dél felé menő busz közeledett. A vén Sheehy és felesége, akik vele egy házban laktak, szaladni kezdtek, hogy még elcsípjék. A busz fékezett. Az idő pár felfelé nyomakodott, s ahogy mr. Sheehy kirántotta kezét s zsebéből, egy ötvencentes a földre hullott. Az öreg görcsösen utánakapott, de az érme a csatornanyíláson át a kanális fenekére esett. Sheehy szitkozódva lépett föl a kocsiba. Kezével tartotta az ajtót, kikiáltott Charlienak, aki odaszaladt a csa-

tornanyiláshoz: — Ha megtalálod, Charlie, kapsz egy húszcentest! — Jó! — kiáltott vissza Charlie.

A busz elindult, és Charlie is nekilódult. A halászathoz csupán egy darabka madzagra és rágógumira volt szüksége. Ötven cent! Măskor is halászott ő már ki pennyket a szennyvízcsatornából, de ez volt az első eset, hogy ekkora összegről volt szó. A világ legegyszerűbb dolga azt mondani az öreg Sheehynek, hogy nem találta a pénzt.

Futásban tette meg az utat, a Downing Streeten hazáig. Izgatottabb volt annál, semmint hogy eszébe jutott volna a törött lépcsőfok a második fordulóban, a jobblába belecsúszott, hanyattvágódott. Amikor feltápáskodott, rettetetesen sajgott a lábszára. Könnyes szemmel ugrándozott tovább a lépcsőkön.

Anyja az ablak mellett ült, harisnyát stoppolt. — Mama, tudsz adni három pennyt? — kérdezte. Jóllehet kérdésnek szánta, szavai parancsolóan hangzottak. Már régen megtanulta, hogy anyja minden esetben behódol az erőszakos felszólításoknak.

— Csenedesebben az istenért! Apád alszik. És miért jössz be átázott cipővel, besározod a padlót!

— Már megyek is, csak add ide a pénzt, mama.

— Három pennyt én nem tudok adni. Különben is kedden kaptál egy pennyt édességre!

— Ugyan mama, mikor volt az már! Tudod, egy ötvencentes beleesett a csatornába. Ha lenne egy kis rágógumim, kisedhetném onnan.

— Hát így állunk. Úgy látszik, próbára akartál tenni. S anyja halkán elnevette magát. — Kapsz egy pennyt, — hármat semmi esetre sem, — és majd visszaadod.

— Egy nem elég. Három kell. Egy pennyvel semmit sem tudok kezdeni. Nem lesz elég nagy a gumi, érted, mama?

Mrs. Fall kiment a konyhába és pénztárcájával tért vissza. — Csak két pennym van — szólt. És egy ötvenpenny-is ma estére a templomba.

— Jól van, add ide azt. Majd — megállt és nagyot tüszentett — felváltom. Becsületszavamra, visszakapod!

— Nem, nem kockáztathatom. Anyja odaadta neki a két pennyt.

Charlie mogorván tette el a pénzt. A dolog így jóval nehezebbé vált, de jól tudta, hogy anyja a templomi perselyfillérekhez görcsösebben ragaszkodik, mint bármi másához.

— És majd kérem a két pennyt is vissza! — szólt utána az anyja. — Rendben van — már a konyhában volt elfoglalva, ahol madzag után kutatott.

— Ó igen — hangzott fel anyja elkínzott, szenvedő hangja, amelyet már olyan jól ismert, — azelőtt ha apádtól, vagy tőlem kértél egy pennyt, húszat kaptál. És ha húszat kértél, akkor kaptál ötvenet.

Charlie talált egy gombolyag vastag zsinéget, levágott belőle egy jókora darabot, s gyorsan a zsebébe gyömöszölte.

— De apád, a szerencsétlen most nyomorék! — folytatta anyja. — A többi ember jár-ke, ő meg féllábon ugrándozik: éjjel dolgozik, a többiek meg nappal, és még azért a kevésért is hálás lehet, amit így kap.

— Jó, jó mama, én megyek — szakította félbe Charlie, s válasza sem várva elvágtatott. — Minden anya egy kész kinszenvedés, és az apák semmivel sem különbek, — állapította meg magában. — Próbálná csak meg valaki rá-

venni az öregemet, hogy mondjon le a pohár söréről, és vegyen a gyerekének egy szelet csokoládét.

Végigfutott az utcán, a sarkon befordult az édességboltba. Vett két doboz Chikletet, s mindkettő tartalmát egyszerre a szájába tömte. A gumi nedves és jól formázható kell, hogy legyen, mert különben a pénzdarab nem tud rátapadni. Átsietett Varickon, közben gyorsan rágta a gumit, de csupán a szája balfelében, nehogy megfájduljon a foga. A busz megállója mellett hasrafeküdt a jegesfagyott csatornarácson. Az akna fenekén a talaj csupa szemét volt, piszkos hórögök és szennyes víztócsák tarkállottak a mélyben. Módszeresen látott hozzá a pénzdarab felkutatásához, egyik réstől a másikig csúsztatva a rácson. Szíve izgatottan vert, s fejében a péküzlet kirakatának képe eszeveszett táncot járt.

Tíz perc telt el minden eredmény nélkül, s felállt egy kicsit a kezeit pihentetni. Azután ismét munkához látott.

Fölfedezte a pénzdarabot, félig egy víztócsában, félig pedig a gödör szélén feküdt. Nehéz ügy! Szája szélén halvány mosoly suhant át, néhányszor megcsomózta a madzag végét, a csomót beragasztotta rágógumival, széles, lapos aljat csinált neki. Másik végét a csuklójára kötötte, nehogy beleessen az aknába. Azután még egyszer utóljára szájába vette a gumidarabkát, hogy megnevedesítse, s gondosan leeresztette a fenékre.

Egészen elmerült munkájában, s nem vette észre azt az embert, aki mögéje állt: alacsony, toprongyos, negyvenöt év körüli férfi volt, kinek arcát a szél vörösre csípte, de a pir alatt májbajos szünkeség húzódott.

Charlie hamarabb hallotta meg, mint látta: az ember nehezen, zihálva szedte a levegőt, mintha súlyos teher alatt görnyedne. A fiú éppen hogy felpillantott, máris folytatta munkáját, Most a legnehezebb részre kellett összpontosítania. A gumi nem volt elég súlyos, hogy egyenesen lehúzza a zsineget, s ezért kissé erősebben kellett ráejteni a pénzdarabra, hogy rátapadjon. Százszor is meg kellett próbálni, amíg egyetlen egyszer sikerült.

Az ember pár pillanatig csendben figyelte. Azután térdre ereszkedett Charlie mellett, s rekedten felkiáltott: — Ötven cent, he? — A pénz fölött himbálódzó madzagra bámult. — Nehéz lesz ez így, nagyon nehéz — mormogta félhangosan.

Charlie válasza sem méltatta.

Az ember lefelé bámult, hogy az újabb próbát figyelje. — Úgy látszik, a gumi megkeményedett ebben a hidegben — jegyezte meg. — Nem hiszem, hogy sikerülni fog, fiam. Ráadásul már sötétedik. Ehhez a munkához rendes szerszámok kellenek. Így sosem jutsz dülőre!

Anélkül, hogy feltekintett volna, Charlie hangosan így szólt:

— Ki kérdezte magát?

Az ember feltápászkodott. Gyorsan körülnézett. Egy lélek sem mutatkozott a környéken. Hátrább lépett kissé, és kigombolta a nagykabátját, A kabát belsejéhez bőrcsíkokkal volt odaerősítve négy seprőnyéldarab, mindegyik kissé meg volt faragva, hogy laposabb legyen. Úgy három lábnyi lehetett egy-egy darab, egyik végükön gumibroncs feszült, amellyel a másikhoz lehetett illeszteni. Gyakorlott biztonsággal szerelte össze őket. Az utolsó darab végén kis gumi szívókupak volt. Előrelépett, botja végét akkurátusan a rácsta

illesztette és térdreereszkedve a mélybe eresztette. — Majd megmutatom, hogy csinálja ezt egy hivatásos! — mondta könnyedén. Nem nézett a fiúra.

— Látod, ez az egyik módszer. A másik az, amikor bekenem a kupakot. Úgy akár egy karperecet is ki tudok szedni. Egy kicsi változtatással az ilyen kupakból...

— Mit akar? — kiáltott dühösen Charlie. — Mit akar itt csinálni?

— Megmutatom, fiam, hogy csinálja ezt egy szakmabeli.

— Menjen innen? Balkezével vadul az ember kezére vágott. — Menjen innen!

Az ember kezével háritotta el az ütések, és durván nevetett, de minden jókedv nélkül. — Mi bajod lesz? Úgy sem tudod kiszedni — mondta —. Mért maradjon itt, valaki másnak?

— Ördögbe is, majd én kivesszem! — kiabált Charlie. — Bizza csak rám! Ez az enyém. Tűnjön innen!

— Kapsz húsz centet, — szolt az ember. Charlie határozottan föltekerte a zsineget és a zsebébe dugta. Aztán fölkelt, az ember háta mögé lépett, és gonoszul a derekába rúgott. Az fájdalomában felkiáltott, Charlie rögtön tisztességteljes távolra húzódott tőle.

— Disznóság — nyögött az ember, hátát tapogatva —, kitöröm a nyakad, te kis patkány. Majdnem beleejtettem a botot. Egy pillanatig egymást bámulták mozdulatlanul, határozatlanul. Harminc év volt közöttük, mégis bizonyos értelemben ijesztően hasonlítottak egymásra. Mind a kettő aprótermetű volt — az ember kicsi volt embernek, a gyerek kicsi volt gyerekeknek — mind a ketten elcsigázottnak, elkekeredettnek látszottak.

Az ember újból letérdelt, gondosan szemmel tartva Charliet. Leeresztette a botot, de fejét a fiú felé fordította. Charlie határozatlanul álldögált. Aztán odarohant egy közeli hórákához. Az ember feléje fordította arcát. — Ha a közelmbe jössz, kitekerem a nyakad! — mondta. — Figyelmeztetek. Hagyd abba. Mostmár a húsz centet sem kapod meg. Mérges vagyok!

Charlie fölkapott egy összefagyott jégdarabot a hóbuckából. Teljes erővel megvágta. Kissé célt tévesztett ugyan, de az ember megrémült, talpraugrott, kirántotta a csatornából a botot. Charlie a hórákás mögé bújt. Egész testében remegett, szeméit ellenfelére szegezte s a jégtakaró alatt kaparászott kezeivel.

— A vesztedet akarod, mi? — mondta keserűen az ember. Végigpillantott az elhagyott, sötétedő utcán. — Azt hiszed talán, nekem ez tetszik? — kérdezte hirtelen. — Azt hiszed, én szeretek magadfajta kölykökkel marakodni ötven centen?

Egy hógolyó a térdét találta, pontosan a nagykabát rongyos szárnyai alatt. Öklét rázta, hangja dühtől remegett. — Ellátom a bajodat, ha nagyon ugrálsz, kölyök! Megállt, levegőért kapkodott. Aztán elhajította a rudat, s szaladni kezdett a fiú felé. Charlie elszaladt. Egy jégdarab homlokon találta az embert. Kezét fejére szorította, félig zokogott a dühtől és a fájdalomtól.

— No hogy tetszik, te rühes disznó! — rikoltott a fiú.

Az ember elkapta, de Charlie kétszer olyan fürgé volt és sikerült előbbi menedékehez visszaroahannia. Egy-két pillanat múlva az ember megtorpant, tátott szájjal kapkodott levegő után, kezét ziháló mellkasához szorította. Szó nélkül visszament a csatornarácshoz, meggörnyedt és újból leeresztette a botot.

A fiú feldühödve újra kezdte a támadást. Futva megkerülte hátulról és lesújtott egy darab jéggel. Ez a nyaka tövéén érte az embert. Teste összerándult, de nem fordult meg. Fölemelte a botot, hogy a rács másik részén dugja keresztül. Charlie újból verejtékes homlokkal felemelkedett, szembefordult vele, elkapta a fiú ütésre emelt kezét és megszorította. Úgy tartotta mindkét kezével átkulcsolva. A bot ott feküdt közöttük a rácson.

— Ki kellene törnöm a nyakadat! — kiabált, és erősen szorította a fiút. — Ki kellene törnöm azt az átkozott nyakadat! De nem akarom, érted? Gyerek vagy még! De ide figyelj . . .

Charlie hirtelen nagyot rántott magán, szabaddá vált, s ugyanakkor az ember lábára tiport. A biztonságot nyújtó hóbucka mögé húzódott. Az ember üres tekintettel állt és nézte, arcát a kín görcsbe rántotta.

— Ó, Jézusom, — mondta — micsoda kis gonosz patkány! Hát bántottalak én? Csináltam valamit is veled, amikor módomban állt? Egy ajánlatot akartam neked tenni.

Egy hógolyó mellbevágta.

— Rendben van . . . Ha nem engeded, hát nem tehetem. De te sem tudsz semmit se csinálni, ha én nem engedem. Mindketten elveszítjük. Már sötétedik. Megosztom veled. Kapsz huszonöt centet.

— Nem — kiáltotta Charlie. — Az enyém! Egész testében remegett.

— Hát nem látod, hogy rendes szerszámok nélkül nem boldogulsz? Az ember most könnyörögni kezdett. — A te gumid fenét sem ér ilyen hidegben.

— Az enyém!

— Jézusom, hát te találtad, megengedem, — mondta az ember, s hangjában szégyen és keserűség keveredett. — Én ebből élek fiam. Más már nem tudok csinálni. Nem érted? Egész nap járkáltam, és nem találtam egy fillért sem. Kell, hogy valamit adjál belőle, kell!

— Nem!

Az ember széttárta karjait. — Ó te kölyök, te kölyök — sóhajtozott lesújtottan. — Ha tíz évvel idősebb lennél, megértenéd. Azt gondolod, nekem talán örömm van benne. Ha tíz évvel idősebb lennél, elmondanám. És megértenéd . . .

Charlie ajka megremegett. Fakó arca, melyet a hideg kicsípett, most a dühtől is színesedett. — Ha én tíz évvel idősebb lennék, szétverném a fejedet! — rikácsolta.

Az ember lehajolt, s felszedte a botját. Erősen bicegve, kezét csipőjére szorítva elindult. Sírt.

Charlie reszketett a diadal mámorában, szemével a fagyos csatornát kereste.

Besötétedett.

(Fordította: ZÁNTÓ RÓBERT)